

เพื่อส่งเสริม ให้ความรู้ด้านจริยธรรมและการรักษาจริยธรรมแก่กำลังพล ทอ.

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย

พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน จึงมีลักษณะที่เป็นสภาพที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา ไว้อย่างครอบคลุมประเด็น พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งนี้เพราะการที่พระพุทธศาสนากับชนชาติไทย ได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ในทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทย เนื่องมาด้วยกันกับความ เป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา

ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสม คลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติ สายอื่น ๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเอง ที่เด่นเด่นบางแง่บางด้านเป็นพิเศษ แยกออกได้จากพระพุทธศาสนาอย่างทั่ว ๆ ไป เรียกว่า พระพุทธศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย

วัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา คำมากมายในภาษาไทย มี ต้นกำเนิดมาจากภาษาบาลี และมีความหมายสืบเนื่อง ปรับเปลี่ยนมาจากคติในพระพุทธศาสนา แบบแผนและครรลองตามหลักการของพระพุทธศาสนา ได้รับการยึดถือเป็นแนวทาง และเป็นมาตรฐานสำหรับความประพฤติ การบำเพ็ญกิจหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย ทุกระดับ ทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป

ดังนั้น หลักของพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความคิดทางด้านการพัฒนา ด้านจิตใจ เพราะพระพุทธศาสนาเน้นถึงธรรมะที่สามารถนำมาประยุกต์กับการพัฒนาสังคม และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี เช่น พระพุทธศาสนาสอนให้คนมีความเสียสละช่วยเหลือต่อส่วนรวม มีจิตใจเป็นธรรม ทำให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักสังคมและทำประโยชน์ต่อสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทย

ควรตระหนักถึงก็คือการรู้จักเลือกรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกที่ดีงามหรือเหมาะสมมาปรับใช้ในสังคมไทย วัฒนธรรมใดที่ไม่เหมาะสมก็ไม่สมควรจะรับเข้ามาหรือควรช่วยกันสกัดกั้นและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยส่วนที่ดีงามไว้ไม่ให้เสื่อมสลายไป

จากคำกล่าวที่ว่า คนมีจิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว ความคิดจิตใจเป็นตัวควบคุมหรือกำหนดพฤติกรรมทางกาย การพัฒนาบุคคลจึงต้องเริ่มพัฒนาที่จิตใจ ให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง เมื่อมีความคิดเห็นถูกต้องแล้วก็จะทำอะไรถูกต้องไปด้วย เครื่องมือในการพัฒนาจิตใจไม่มีอะไรดีไปกว่าธรรมะในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา การสร้างจิตสำนึกด้านคุณงามความดี ได้แก่ การมีคุณธรรมทางจิตใจ ปราศจากอบายมุข สามารถพึ่งตนเองได้ มีสุขภาพจิตดี ไม่มัวสุมในการพัวพันทุกประเภท ไม่มัวเมาในกามตัณหาอันเป็นเหตุให้ทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ซึ่งอาจเป็น สาเหตุให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว สิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้วัดภาวะการพัฒนาจิตใจ นอกจากวัตถุประสงค์ที่เป็นผลที่เกิดจากการร่วมมือ ร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมแล้ว พระสงฆ์มีส่วนช่วยในการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมของบุคคล ในสังคม เช่น การอบรมสั่งสอน เทศน์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงโทษของการเล่นการพนัน การละอาย ต่อบาป ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีตามแนวทางของศาสนา และความ เชื่อในทางที่ถูกต้อง บทบาทของพระสงฆ์กลมกลืนไปกับวัฒนธรรมเดิมของชาวพุทธ เพราะในอดีต วัดและบ้านสัมพันธกันอันหนึ่งอันเดียวกัน พระเป็นผู้นำของชาวบ้านทั้งด้านจิตใจ การปกครอง และสังคม ฉะนั้น พระสงฆ์จึงมีบทบาทต่อการพัฒนาสังคม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติบ้านเมืองให้ดำรงอยู่ได้ตลอดกาล

พุทธศาสนาพาจิตวิจิตรใส

วัฒนธรรมไทยให้กายจิตสถิตสม

เป็นชาวพุทธสุขสบายสายสังคม

ปฏิบัติกลืนกลมสังคมไทย

วัฒนธรรมไทยพาไทยบริสุทธิ์

เพราะศาสน์พุทธอุดหนุนวิบูลย์ใหญ่

พุทธธรรมนำมรรคทองผ่องอำไพ

เป็นปัจจัยของวัฒนธรรมประจำมา

อ้างอิง : สารนิพนธ์ พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย ผศ.ฉวีวรรณ สุวรรณภา

จัดทำโดย : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม ทอ.

กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ